

El Futur de l'Estat del Benestar

Montserrat Colldeforns – 24 abril 2012

Dades pel debat

Font: Enquesta de condicions de vida.

La porta a terme el INE (Institut Nacional d'Estadística), i el IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya) fa una explotació especial de les dades de Catalunya, però no de totes. Es realitza en la primera meitat de cada any, però les dades d'ingressos fan referència a tot l'any anterior. La primera enquesta es va fer el 2004 i per tant les dades fan referència a l'any natural anterior, que és el que s'indica en la taula. Forma part del sistema de la Unió Europea per a les estadístiques sobre renda i condicions de vida, (EU-SILC – “European Union Statistics on Income and Living Conditions”) i recull dades monetàries i informació sobre condicions de vida a les llars de tipus no monetari.

La darrera enquesta del març del 2011 permet obtenir dades generals i provisionals per a la distribució de la renda de l'any 2010 i les definitives per a l'any 2009. L'IDESCAT facilita les dades amb més retard.

Els ingressos que es recullen són els ingressos del treball per compte d'altri, els beneficis nets del treball per compte propi, les prestacions socials –pensions i altres prestacions socials de tipus monetari- rendes de la propietat i el capital, transferències entre llars i altres ingressos menors, deduïts els pagaments per IRPF (Impost sobre la renda de les persones físiques) i el IP (Impost sobre el Patrimoni). No inclou ingressos no monetaris excepte el cotxe d'empresa. L'enquesta permet imputar també la renda de la propietat de l'habitatge, però no facilita per ara obtenir la incidència en el nivell de desigualtat dels serveis públics de la sanitat i l'educació, cosa que exigiria càlculs posteriors.

Taula I

Indicadors de desigualtat

A partir de la renda de cada persona, s'ordenen de menor a major i es divideixen en grups que tenen el mateix nombre de persones; per exemple es poden fer deu grups, de manera que cada grup inclogui el 10 % de la població (són els decils de la distribució), o cent grups amb un 1 % de la població cadascun (centils) o cinc grups amb un 20 % (quintils). Es poden definir tants grups com es consideri convenient. A partir d'aquesta distribució els indicadors més habituals són:

Índex de Gini. És un indicador sintètic que té en compte tots els valors de la distribució. Pren valors des de 0 (màxima igualtat) a 1 màxima desigualtat. A vegades es multiplica per 100 per facilitar-ne la lectura.

En la taula veiem com la societat catalana és en general més igual que l'espanyola i com en totes dues augmenta la desigualtat a partir del 2007.

S80/20: És la relació entre els ingressos dels que guanyen més que el 80 % de la població i els ingressos del 20 % que en guanya menys; o bé la relació entre el valor mig que pren el quintil més alt en relació al més baix. (La lletra S fa referència a la nomenclatura anglesa Share80/20)

S90/10: Com en la mesura anterior, és la relació entre els ingressos dels que guanyen més que el 90 % de la població i els ingressos del 10 % que guanya menys; o relació entre el valor que pren el decil més alt en relació al més baix.

Aquests indicadors confirmen la menor desigualtat de la societat catalana, però també apareix una “enlairada” del 10 % més ric que apunta a clars augments en la desigualtat.

Taxa de risc de la pobresa: és el percentatge de persones, els ingressos de les quals es situen per sota del llindar de risc de la pobresa.

Llindar de risc de la pobresa: és el nivell d'ingressos definit com el 60% de la renda mediana. (L'estudi de l'OCDE posa el llindar en el 50 % de la renda mediana). Es mesura en €

Renda mediana: és el nivell d'ingressos del percentil 50; dit d'una altra manera és el nivell d'ingressos que divideix la població en dos grups d'igual nombre de persones.

És important adonar-se'n que la taxa de risc de pobresa és un concepte relatiu, que depèn de la distribució de renda de la societat concreta que s'agafi com a referència, i depèn del nivell de renda general.

En la taula es pot observar com la taxa de risc de pobresa a Catalunya depèn de la renda de referència que es tingui en compte (la general d'Espanya o la particular de Catalunya) i també com aquesta és menor a Catalunya, tot i que els efectes de la crisi generen major desigualtat a partir de 2009 i sobretot del 2010.

Bretxa de la pobresa¹: és la diferència entre el llindar del risc a la pobresa i la mediana de la distribució de la renda de les persones que queden per sota d'aquest llindar, expressada com a percentatge respecte del llindar. És una mesura de la intensitat del risc a la pobresa, o de “com de pobres són els pobres”. Si la mediana dels ingressos de la població en situació de risc de pobresa és propera a aquest llindar, la bretxa es fa més petita i aquest percentatge va disminuint.

De la observació de la taula, es pot deduir que, dins de la societat catalana, les diferències amb els més pobres podrien ser més acusades que en el conjunt de la societat espanyola. Aquesta observació és coherent amb el endarreriment de les llars catalanes pel que fa a despeses lligades a la llar principal.

La taxa de risc a la pobresa ja inclou totes les prestacions socials de tipus monetari; la diferència amb la taxa de risc a la pobresa abans de les transferències socials és una manera de quantificar la incidència del sistema de protecció social en la població amb menys ingressos; a més, i atesa la importància de les pensions per jubilació i supervivència, també es considera l'efecte específic d'aquestes transferències.

En la taula es pot veure clarament com el paper que juguen les transferències per jubilació i supervivència és determinant per reduir dràsticament el percentatge de població en risc de pobresa. A Catalunya aquest impacte és lleugerament superior al impacte que té en el conjunt d'Espanya, situació que és coherent amb el fet que la quantia mitjana de les pensions és superior a Catalunya que a Espanya.

També es calcula la taxa de risc a la pobresa després d'incloure en la definició dels ingressos l'equivalent al lloguer de l'habitatge, encara que aquest sigui de propietat².

---

¹ “Poverty income gap” (en nomenclatura de l'Eurostat) o “desfase relativo” (en nomenclatura de l'INE). Per a qui en vulgui saber més, pot visitar la informació metodològica que es troba a les pàgines de l'Idescat, INE o Eurostat. A més gairebé tots els indicadors es calculen també segons l'edat, el gènere, grandària dels municipis o altres característiques.

² En concret, un 49,8% viu en habitatges de la seva propietat, un 32,3% en habitatges de la seva propietat però amb hipoteca encara pendent, un 8,5% en habitatges de lloguer a preu de mercat, un 3% en habitatges de lloguer a preu inferior al de mercat i un 6,4% en habitatges gratuïts.

En les comparacions internacionals, és important distingir la incidència de la propietat de l'habitatge, especialment en els trams més baixos de la distribució de la renda.

A la taula es pot veure com la consideració de la propietat de l'habitatge fa disminuir el percentatge de persones en risc de pobresa en prop de quatre o cinc punts percentuals a Espanya i una mica menys a Catalunya, que és una reducció important. (No es disposa d'aquestes dades per a Catalunya en relació a la distribució de renda catalana)

Taula II

La consideració o no de la propietat de l'habitatge és un bon exemple de la relativitat del concepte de taxa de risc a la pobresa i de la necessitat de tenir en compte altres variables no monetàries per captar els fenòmens de pobresa "real" en les condicions de vida i sobretot de risc d'exclusió social. L'enquesta de condicions de vida ajuda a obtenir un perfil sociodemogràfic de les persones en risc de pobresa i mesura també les "privacions" que poden patir les llars i per extensió les persones que hi viuen. La taula II és una mostra de la informació que es pot obtenir basada en un conjunt de dificultats econòmiques que es reflecteixen en certs tipus de privacions.

Com es pot comprovar, tant a Catalunya com a tota Espanya, el percentatge de les llars amb privacions de tipus econòmic han disminuït en totes les privacions considerades des de l'any 2004, tot i que s'observa un augment l'any 2008 però sobretot des del 2009 com a conseqüència prou evident de la crisi econòmica.

I un recordatori per a les comparacions internacionals o els comentaris precipitats: per exemple, és important recordar quines poden ser les despeses imprevistes a les que es podrien enfrontar les llars: als USA, una despesa imprevista és una malaltia o un accident de salut qualsevol; a Espanya pot ser un cotxe espatllat o una reparació a l'habitatge.